

Kunstgeografie

Kunst in de Stedelijke Openbare Ruimte Dynamiek in Intenties, Productie en Receptie, 1945-Heden

Universiteit Utrecht

Martin Zebracki, Promovendus

zebracki@geo.uu.nl

Duur promotietraject: November 2007 – december 2010 | Fase: II/III

Thema: Nieuwe Culturele Geografie / Postmoderne Geografie

Publieke Kunst: Definitie

Publieke kunst (*kunst in de publieke ruimte*) impliceert over het algemeen permanente of tijdelijke kunstwerken, hetzij objecten hetzij evenementen, die zijn bestemd voor vrij toegankelijke locaties. Er kan

worden gedacht aan stadspaleizen (zie foto), parken, het exterieur van gebouwen, en infrastructurele locaties zoals treinstations, rotondes en vliegvelden. Deze locaties liggen buiten de conventionele, museologische setting van kunst.

Omstreden publieke kunst: Arc de Triomphe (2003) door de kunstenaarsgroep Gelitin. Locatie: Salzburg.

Foto door Gelitin.

Geografische Relevantie en Onderzoeksleemte

Stedelijke planners postuleren dikwijls dat publieke kunst het vermogen heeft om de *ruimtelijke kwaliteit* van een stad te verrijken. Deze kwaliteit behelst verscheidene dimensies: fysiek, sociaal en cultureel-symbolisch. Welke *ruimtelijke filosofie en logica* schuilen achter de aannamen van actoren uit het publieke kunstbeleid en de publieke kunstpraktijk? En hoe verhouden deze aannamen zich tot de receptie door publieke ruimtegebruikers? De intenties (*ruimtelijke filosofie en logica*) ten aanzien van publieke kunstwerken en de daaruit voortvloeiende productie worden in dit onderzoek gedifferentieerd naar actoren op ruimtelijk-bestuurlijke schaalniveaus en tezamen met de publieke receptie gecontextualiseerd binnen sociaal-ruimtelijke ontwikkelingen. De intenties aangaande publieke kunst worden geplaatst tegen de receptie daarvan door *concrete 'publieken'* alsmede *gemedieerde, veelal geabstraheerde 'publieken'*. Deze 'publieken' kunnen worden gedefinieerd als sociaal-ruimtelijke actoren oftewel ruimtegebruikers.

De case study's betreffen steden die gesitueerd zijn in tamelijk van elkaar verschillende politiek-institutionele en sociaal-ruimtelijke contexten: Amsterdam en Rotterdam enerzijds (Nederland), en Antwerpen en Gent anderzijds (Vlaanderen).

Dit onderzoek is geografisch uitdagend daar het de dynamiek in intenties, productie en receptie inzake publieke kunst vanaf 1945 tot heden analyseert en documenteert in het licht van voornoemde ruimtelijke aspecten. In tegenstelling tot de semiotische en productionele context van publieke kunst, is de publieke receptie ten aanzien van kunst in de openbare ruimte een nagenoeg onontgonnen onderzoeksterrein. Deze dimensie neemt dit onderzoek nadrukkelijk op gezien de analyse van concrete en gemiddelde publieke reacties.

Onderzoeksdoel

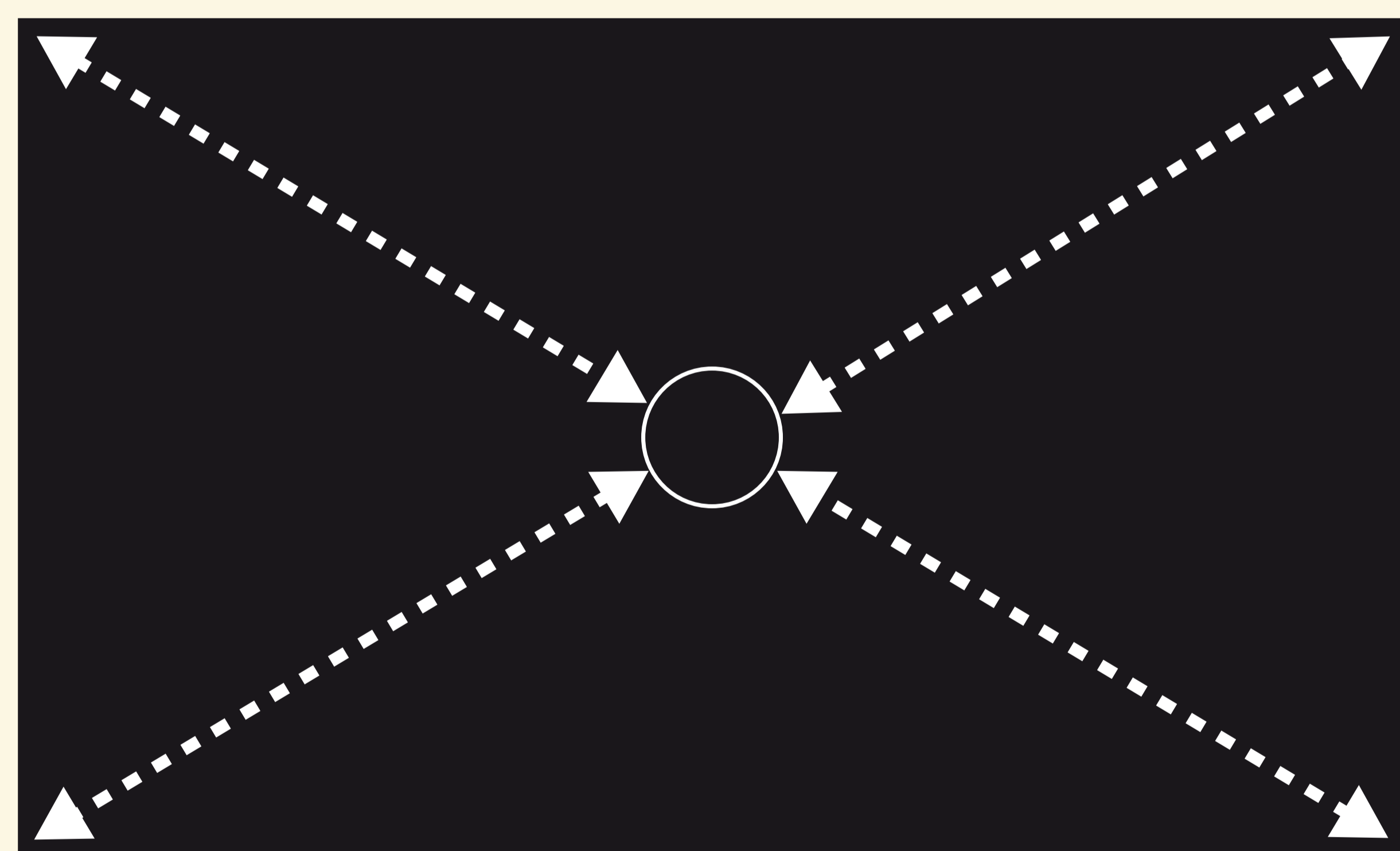
Inzicht verschaffen in veranderende intenties, productie en publieke receptie aangaande kunst in de stedelijke openbare ruimte vanaf 1945 tot heden.

Onderzoeksvragen

- Hoe kunnen de veranderende intenties ten aanzien van publieke kunst ruimtelijk worden onderkend op het niveau van publiek kunstbeleid en publieke kunstpraktijk (c.q. publieke kunstproductie)?*
- Hoe kan de veranderende publieke receptie omtrent publieke kunst ruimtelijk worden onderkend via concrete en gemiddelde reacties?*
- Hoe is de dynamiek in intenties, productie en publieke receptie aangaande publieke kunst gerelateerd aan sociaal-ruimtelijke ontwikkelingen?*

Projectbeschrijving

De veranderende intenties, productie en receptie omtrent publieke kunst vanaf 1945 tot heden worden zowel bestudeerd als reflectie van als reactie op (dieperliggende) sociaal-ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder staten die hun rol in het publieke domein herijken, en het toenemende belang van city marketing en privatisering. Vanaf 1945 tot heden zijn nieuwe sociale en economische ambities – bijvoorbeeld publieke kunst voor sociale cohesie in een extensiverende multiculturele omgeving, en publieke kunst ten behoeve van sociaal-economische valorisatie van stadsruimten in het kader van city branding – toegevoegd aan traditionele publieke kunstclaims omtrent (autonome) esthetica en het ondersteunen van het collectief geheugen (vergelijk standbeelden en gedenktekens). Dynamiek in de kunstsector heeft geresulteerd in een aanwas van potentiële stijlen en (innovatieve) media voor publieke kunstexpressie, wat samen met andere ontwikkelingen zoals privatisering onderdeel is geworden van een dialoog die het concept *publieke kunst* uitdaagt. De ontwikkeling van publiek kunstbeleid en publieke kunstpraktijken alsmede publieke reacties jegens publieke kunst zoals geventileerd in (lokale) media, kunstrecensies en in situ (met het laatstgenoemde worden observaties en interviews bedoeld), worden diepgaand geanalyseerd binnen de casestudy's.

Typologische paradigmata inzake publieke kunst: kunst *in* ruimte; kunst *van* ruimte; kunst *als* ruimte; ruimte *als* kunst; en/of kunst *voor* ruimte.

Methodologie en Technieken

Dit beeldvormingsonderzoek omvat literatuurstudie; archiefonderzoek; theoretisch-gefundeerde selectie van publieke kunstprojecten in de vier voormelde steden ten behoeve van nader onderzoek; visueel en observatief veldwerk; expertinterviews, en diepte-interviews met publieke ruimtegebruikers; (lokaal) mediaonderzoek; en discoursanalyse. In dit onderzoek wordt NVivo 8 aangewend, software voor geavanceerd kwalitatief onderzoek. De studie is hermeneutisch van aard; het richt zich veeleer op het exploreren en duiden dan het verklaren van het vraagstuk.

Augustus 2008